

Ni skladatelji tih misa nisu poznati premda se u naslovima spominje nekoliko imena, ali ona malo govore. Provincija sv. Ladislava nije imala brata Atanzija koji se spominje u naslovu mise broj 18; poznati je orguljaš franjevac Euzebije Buzjaković (misa br. 7) koji je umro u Krapini 1689. god.; postojao je Josip Vogtsperger koji je bio orguljaš i učitelj novaka u pjevanju, a umro je 1735. god. u Križevcima. Za mogućeg skladatelja mise broj jedan saznajemo iz Križevačkog zbornika o. Konrada **Potočnika**. Toj misi on daje naslov *Sacrum domini Ioannis Sebegglic s. Ladislai (Misa svetog Ladislava gospodina Ivana Šebelića, br. 18)*. Ni njega nema zapisanog među franjevcima. Iz oznake "dominus" može se zaključiti da skladatelj nije bio franjevac ni svećenik (bio bi ga oslovio sa 'pater' ili 'frater'), već se pretpostavlja da je vjernik laik, orguljaš u nekoj crkvi.

U Zborniku su mjere naznačene u svakoj misi: 3, 3/1, 3/2, Ć. Postoje taktne crte, ali još nisu pravilne, ne označuju takt, već obuhvaćaju glazbene cjeline od dva i više taktova. Tempo ja označen sa svega nekoliko oznaka: allegro, cito, adagio ili ga nema, dok za dinamiku postoji samo jedna oznaka: suave. U pokojničkoj koralnoj misi postoje oznake 'Cantor - Chorus', a u ostalima nije označeno tko što pjeva.

Šesnaest misa nalazi se u duru i sedam u molu, a jedne i druge imaju najviše tri predznaka. Sve su one mirnih i plemenitih melodija.

Tridesetak godina kasnije dobar dio tih je misa provincijski "scriptor choralium" o. Konrad Potočnik uvrstio u svoje zbornike. S misama u *Remetinečkom zborniku* mogao se upoznati u Remetincu gdje je kao mladi pater bio orguljaš 1714/15. god. U njegovim zbornicima nalazi se sedamnaest misa koje se nalaze u *Remetinečkom zborniku* pa je moguće da ih je iz njega prepisao. Neke se nalaze u svima, a neke u pojedinim zbornicima. U svih pet njegovih zbornika nalaze se dvije mise (br. 3 i 4), u četiri isto dvije (br. 21 i 23), u tri zbornika se nalaze četiri mise (br. 3, 5, 15 i 18), kao i u dva (br. 1, 14, 16, 20), a u jednom ih se nalazi pet (br. 2, 6, 11, 12, 22). Većini tih misa Potočnik je dao nove naslove prema samostanima Provincije, a samostanu u Remetincu je posvetio dvije mise (br. 5 i 18), dok je s istim naslovom iz *Remetinečkog zbornika* uvrstio u *Križevački* četiri mise (br. 4, 14, 21, 22) i jedan naslov (br. 2) sačuvao je u *Zagrebačkom zborniku*.

Remetinečki zbornik je vrijedan ne samo pod glazbenim već i pod kulturnim vidom. Pored glazbenog blaga kojim se na liturgijskim slavljinama duhovno hranio naš narod, Zbornikom su franjevci ostavili najstariji glazbeni trag u Hrvatskom Zagorju. Te mise "najstarija su franjevačka kod nas sačuvana glazba"² koja je nastala na prijelazu iz XVII. u XVIII. stoljeće.

BILJEŠKE:

¹ Šaban, L., *Varaždinski zbornik 1881.-1983.*, Glazba u franjevačkom samostanu u Varaždinu, str. 324

² Isto.

ORGANOLOGIJA

Današnje orgulje u Franjevačkoj crkvi na Kaptolu

Franjo Jesenović

Svojim plemenitim zvukom orgulje oduvijek oduševljavaju slušatelje, a svojom ugodnom harmonijom bude u njima praiskonsku čežnju, koja počiva na dnu njihovih duša, čežnju za dalekom, sretnom domovinom – izgubljenim zemaljskim rajem.

Današnje orgulje, koliko se znade, četvrte su po redu u Franjevačkoj crkvi na Kaptolu 9 u Zagrebu. Franjevci su ih 1931. godine kupili iz koncertne dvorane Music-Hall u Zagrebu, a djelo su bečkog orguljara Johanna **Kaufmanna**. Bile su dvomanevalne, pneumatskog prijenosnog sistema, sa 35 registara i dvije tisuće svirala.

One su do danas tri puta obnavljane i usavršavane osobitim zalaganjem dvojice franjevacu orguljaša o. Pankracija **Vupore** i o. Antuna **Jesenovića**. Prvi je sudjelovao kod njihova nabavljanja i prvog proširenja, a drugi je poduzeo dva velika zahvata oko njihova popravljanja i usavršavanja.

Već tri godine nakon postavljanja (1934.) orgulje dobivaju još jedan manual (drugi) s devet registara i novi tromanevalni sviraonik. Te radove je izveo orguljar Franc Jenko iz Št. Vida kod Ljubljane. Kasnije je u više navrata dodavano nekoliko registara, pa opet oduzimano, dok im se nije ustalio broj na 51 registar.

Poduzetni neumorni o. Antun počeo je temeljito obnavljati orgulje 1983. godine. Iz svirala je skinuo pola stoljetnu prašinu, zamijenio sve mješčiće, postavio elektromagnetski prijenosni sistem i drvene svirale zaštitio od crva.

Talijanska tvornica orgulja Francesco **Zanin** iz Udina izgradila je elektronski tromanevalni sviraonik, preintonirala tri registra i dodala još jedan dvomanevalni sviraonik (s prvim i trećim manualom) kod glavnog oltara za svakodnevnu liturgijsku uporabu. Donosimo dispoziciju orgulja.

DISPOZICIJA:

I MANUAL (GO)

1. Principale 8'
2. Ottava 4'
3. Decima seconda 2'2/3
4. Decima quinta 2'
5. Ripieno 4 file
6. Bordone 16'
7. Principale dolce 8'
8. Tappato 8'
9. Flauto 8'
10. Flauto 4'
11. Silvestre 2'

II MANUAL (Positivo)

18. Principale 8'
19. Ottava 4'
20. Decima seconda 2'2/3
21. Decima quinta 2'
22. Cembalo 2 file
23. Terza 1'3/5
24. Voce umana 8'
25. Flauto 8'
26. Bordone 8'
27. Portunal 8'
28. Flauto camino 4'

12. Cornetto 3 file	29. Flauto traverso 4'
13. Salicionale 8'	30. Salicionale 8'
14. Gamba 8'	31. Oboe 8'
15. Concerto viole 8'	32. Tremolo
16. Tromba 8'	
17. Tremolo	

SPOJEVI (accoppiamenti)

- 33. Unione I / Ped
- 34. Unione II / Ped
- 35. Unione III / Ped
- 36. Acuto I / Ped
- 37. Acuto II / Ped
- 38. Acuto III / Ped
- 39. Unione II / I
- 40. Unione III / I
- 41. Acuto I
- 42. Acuto II / I
- 43. Acuto III / I
- 44. Unione III / II
- 45. Grave II
- 46. Acuto II
- 47. Grave III / II
- 48. Acuto III / II
- 49. GRAVE III
- 50. ACUTO III

PEDAL (pedale)

- 65. Principale 16'
- 66. Gran quinta 10'2/3
- 67. Basso 8'
- 68. Ottava 4'
- 69. Ripieno 2 file
- 70. Violone 16'
- 71. Subbasso 16'
- 72. Posauna 16'
- 73. Tromba 4'

III MANUAL (Recitativo)

- 51. Principale 8'
- 52. Ottava 4'
- 53. Decima quinta 2'
- 54. Ripieno 3 file
- 55. Bordone 16'
- 56. Flauto di bosco 8'
- 57. Tappato 8'
- 58. Fugara 4'
- 59. Nazardo 2'2/3
- 60. Flauto 2'
- 61. Voce celeste 8'
- 62. Viola 8'
- 63. Clarinetto 8'
- 64. Tremolo

UKIDAČI (Annullatore)

Annullatore Tromba al I	
.. Oboe	
.. Clarinetto	
.. Posauna	
.. Tromba al P	
.. Gravi	
.. Acute	

Fiksne kombinacije (Combinazioni fisse)

- Fondi
- Ance
- Ripieni I, II, III, Ped, uniti
- Tutti

Slobodne kombinacije (combinazioni libere) - 6

Napomena: brojevi registara poredani su prema brojevima na registarskim pločicama.

Obnova je trajala dvije i pol godine te su 1985. one kao prve orgulje Provincije "doista dotjerane u svojoj tehničkoj funkcionalnosti i intonaciji". Obnovom su dobile novu boju vedrog lepršavog zvuka, nalik orguljama talijanskog stila.

Nakon njihova uređenja crkva je iznutra obnovljena: postavljeno je podno grijanje, novi oltar i pod, nova rasvjeta i razglas, omaljana je te probijena roseta iznad svirala. Svi ti radovi dizali su prašinu koja se slijegala na orgulje i temeljito ih prekrila. Kada se tome pridodaju svakodnevno sviranje na liturgijskim slavljinama, učestala vježbanja studenata i brojni koncerti te zub vremena koji čini svoje – sve je to ostavilo primjetljivi trag na orguljama.

Zbog toga ih je ovoga ljeta obnovio zagrebački orguljar Marko **Rastija**. Načinio je nove mrehove, izmijenio istrošene mješčiće, popravio rasušene drvene svirale i zračne kanale, skinuo prašinu sa svirala i ugodio.

Tako su franjevci na Kaptolu još jednom djelom odgovorili na želju Crkve da "treba uvelike cijeliti orgulje sa sviralama kao tradicionalno glazbalo". Sada su opet iznova doista zasjale kao "kraljica instrumenata" koju u Franjevačkoj crkvi ništa ne može nadomjestiti na njezinom tri i pol vijeka, od prvih orgulja, podizanom prijestolju. S pravom potvrđuju istinitost toga imena kada svojim veličanstvenim bruhanjem ispunjavaju akustični prostor neogotičke Franjevačke crkve. Same postaju bogoslužje i za nj žele raspoložiti sve posjetitelje crkve te "srca veoma uzdići k Bogu".

One baš mole čitavim spektrom svoga zvuka: od diskretnog piana do monumentalne zvučnosti preludija, tokata i fantazija te umjetničkim figurama i meditativnim koralima... Na liturgijskim slavljinama čas same, čas opet zajedno s vjernicima kliču Bogu radosnu zahvalnicu, zanosno pjevaju svečanu blagdansku hvalu, pa opet tuže i jecaju pokajnicu te zaufano i smjerno izriču molbenicu. Njihov se zvuk s kora razliježe duljinom crkve poput gorskog slapa od kojeg oduševljeni slušatelji upijaju svaku kap – svaki ton. Taj divni glazbeni ugođaj je simbol velike budućnosti koja se prelijeva u blaženu vječnost – u Bogu.

Svako sviranje tih orgulja, a napose na liturgijskim slavljinama, mala je "predigra života vječnoga – praeludium vitae aeternae".

Blagoslov i kolaudacija restauriranih orgulja

U nedjelju 15. lipnja 1997. godine u crkvi Gospe od Otoka u Solinu obavljen je blagoslov i kolaudacija restauriranih orgulja.

Orgulje je restaurirala tvrtka Heferer koja ih je za ovu crkvu i izgradila 1913. godine kao 222. Opus od ukupnih do sada 270.

Kako orgulje nisu bile u funkciji već 20 godina bilo je nužno na njima obaviti jedan generalni zahvat i taj su zahvat gospodin Ivan **Faulend-Heferer** i njegova tvrtka uspješno izveli.

Inače, cjelokupnu akciju vodio je Odbor za obnovu orgulja, čiji su članovi: don Vinko **Sanader**, don Vjeko **Pavlinović**, Linda **Grgić**, Ivanka **Radić** i Ante **Ninčević**, a odbor je počeo djelovati još za župnikovanja pok. don Mira Jovanovića.

Blagoslov orgulja obavio je splitsko-makarski nadbiskup mons. Ante **Jurić**, a u kolaudacionom koncertnom dijelu sudjelovali su: